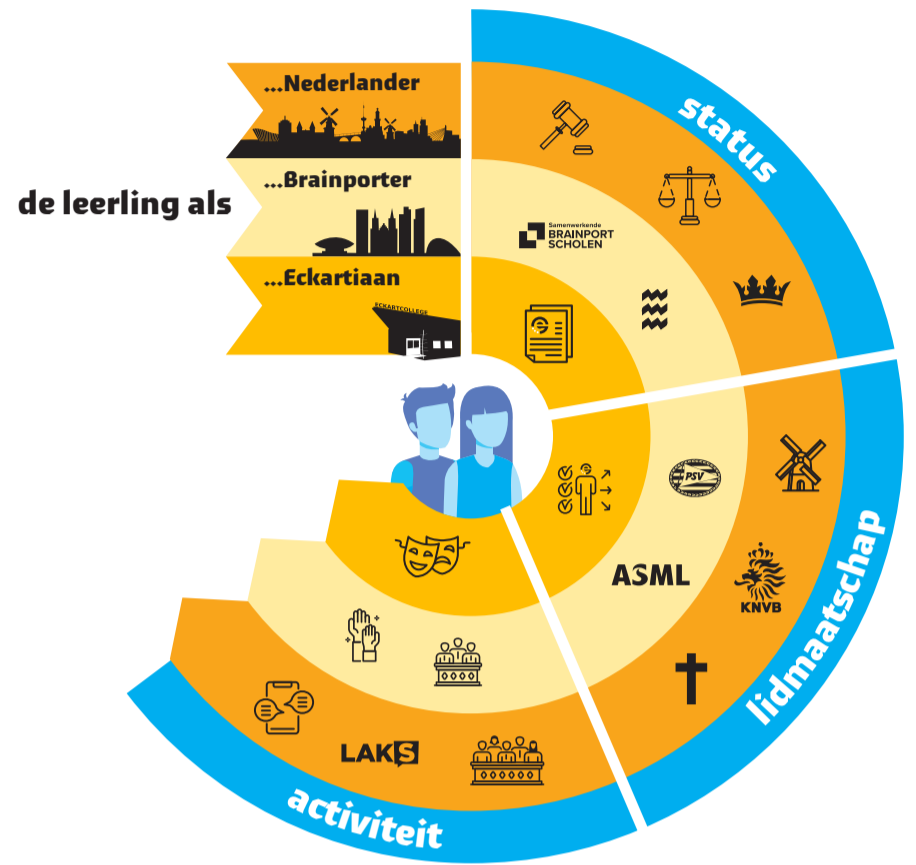

BURGERSCHAP OP 'T ECKART

Hoe leiden we onze leerlingen op tot actieve burgers die betrokken zijn bij de samenleving en zich verantwoordelijk voelen voor de wereld om hen heen?

Door burgerschap uit te spreiden over *drie belevingswerelden*. Zodat burgerschap behapbaar, voelbaar en relevant wordt voor de leerling. Hierin maken we de leerling bewust van zijn de belevingswerelden **status**, **lidmaatschap** en **activiteit** als burger van het **Eckart**, **De Brainportregio** en **Nederland**.

Als school streven we ernaar om onze leerlingen niet alleen te voorzien van kennis en vaardigheden om succesvol te zijn in hun toekomstige carrière, maar ook om hen op te leiden tot actieve burgers die zich betrokken voelen bij de samenleving en die zich verantwoordelijk voelen voor de wereld om hen heen. Om dit te bereiken, is het van cruciaal belang dat we ons richten op burgerschap als een belangrijk onderdeel van ons onderwijs. Hieronder worden de belevingswerelden status, lidmaatschap en activiteit toegelicht.

status

De status van een individu als lid van een gemeenschap, met alle rechten en verantwoordelijkheden die daarbij horen.

Als school willen we onze leerlingen helpen begrijpen wat deze status betekent en wat hun rol en verantwoordelijkheden zijn als actieve burgers in onze samenleving.

lidmaatschap

Dit houdt in dat individuen zich verbonden voelen met een gemeenschap en deel uitmaken van een groter geheel.

Als school willen we onze leerlingen leren om deel te nemen aan de gemeenschap en zich in te zetten voor het welzijn van anderen. Respect voor overeenkomsten en verschillen in sociale cohesie.

activiteit

De leerlingen nemen als individu actief deel aan het democratisch proces en laten hun stem horen.

Als school willen we onze leerlingen bewust maken van hun recht en hen leren om verantwoordelijkheid te nemen en te participeren aan het democratisch proces. Ze spreken zich uit over zaken die hen aangaan. Participeren binnen een proces staat hierin centraal, niet zozeer de inhoud van de activiteit.

	status	lidmaatschap	activiteit
Nederlander	 Democratie (recht om te stemmen)	 Nederlander	 Politieke partij
	 Rechtsstaat (grondrechten, rechten en plichten)	 Voetbalclub fan of lidmaatschap	 Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS)
	 Constitutionele monarchie	 Diversiteit, geloof	 Online forum, nieuwsbrief, media
Brainporter	 Gemeente Eindhoven	 PSV fan of lidmaatschap	 Gemeenteraad en bedrijven
	 Brainportweek op school	 ASML en andere bedrijven	 Vrijwilligerswerk
Eckartiaan	 Leerlingenstatuut	 Leerjaar, mavo/havo/vwo, onderbouw of bovenbouw	 Theaterles, Ecoteam, debatclub, klankbord, leerlingenraad MR

De volgende wetgeving over burgerschapsonderwijs is als volgt (expertisepuntburgerschap, 2022):

Artikel 2.2. Actief burgerschap en sociale cohesie

1. *Het onderwijs bevordert actief burgerschap en sociale cohesie op doelgerichte en samenhangende wijze, waarbij het onderwijs zich in ieder geval herkenbaar richt op:*
  - a. *het bijbrengen van respect voor en kennis van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat, zoals verankerd in de Grondwet, en de universeel geldende fundamentele rechten en vrijheden van de mens, en het handelen naar deze basiswaarden op school;*
  - b. *het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving; en*
  - c. *het bijbrengen van kennis over en respect voor verschillen in godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, geslacht, handicap of seksuele gerichtheid alsmede de waarde dat gelijke gevallen gelijk behandeld worden.*
2. *Het bevoegd gezag draagt zorg voor een schoolcultuur die in overeenstemming is met de waarden, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, creëert een omgeving waarin leerlingen worden gestimuleerd actief te oefenen met de omgang met en het handelen naar deze waarden en draagt voorts zorg voor een omgeving waarin leerlingen en personeel zich veilig en geaccepteerd weten, ongeacht de in het eerste lid, onder c, genoemde verschillen.*

Status

De status van een individu als lid van een gemeenschap, met alle rechten en verantwoordelijkheden die daarbij horen. Als school willen we onze leerlingen helpen begrijpen wat deze status betekent en wat hun rol en verantwoordelijkheden zijn als actieve burgers in onze samenleving.

Status betekent dus: Welke rechten heb je al Nederlander, vrijheid van meningsuiting, geloof, organisatie.¹ Maar ook recht op verzorgingsstaat. Dit willen we ook laten gelden voor Eckart en Brainport (Loobuyk, 2022, p. 22).

Lidmaatschap

Dit houdt in dat individuen zich verbonden voelen met een gemeenschap en deel uitmaken van een groter geheel. Als school willen we onze leerlingen leren om deel te nemen aan de gemeenschap en zich in te zetten voor het welzijn van anderen. Respect voor overeenkomsten en verschillen in sociale cohesie.

Dit kan bijvoorbeeld door middel van het lid worden van een club binnen Eckart, inschrijven voor de nieuwsbrief van een bedrijf binnen de Brainport of een voetbalclub in Nederland. Het gaat hierbij om het voelen om ergens bij te horen. Ergens deel van te zijn.

Een tweede dimensie van burgerschap is het lidmaatschap. Burgerschap impliceert niet alleen een juridische status met bijbehoren de rechten en plichten, het verwijst ook naar een 'psychologisch element: het gevoel deel uit te maken van een politieke gemeenschap die zich op een bepaalde manier definieert en afgrenst ten aanzien van andere politieke gemeenschappen. Burgerschap heeft te maken met een gevoel van 'beloning' en een 'sense of belonging together' die tot een vorm van sociale integratie leidt (Loobuyck 2022 p. 22).

Een voorbeeld in de praktijk kan zijn: het spanningsveld tussen de behoefte van mensen (pubers) om hetzelfde te zijn en tegelijk van hen te verschillen en zichzelf te kunnen zijn. De volgende vraag kan daarbij gesteld worden: 'Hoe gaan we om met de 'sense of belonging' van leerlingen in relatie tot de levensfase van leerlingen waarbij ze zichzelf willen zijn en autonoom willen zijn? Niels van de Ven, associate professor aan Tilburg University, heeft hier onderzoek naar gedaan (Map out, 2023). Het volgende artikel van Map out (2023) gaat hierover: <https://mapout.nl/interview-met-niels-van-de-ven/>.

Activiteit

Dit houdt in dat individuen actief deelnemen aan het democratisch proces en hun stem laten horen. Als school willen we onze leerlingen leren om zich bewust te zijn van hun recht en verantwoordelijkheid om deel te nemen aan het democratisch proces en om zich uit te spreken over zaken die hen aangaan. Participatie staat hierin centraal niet zozeer de inhoud van de activiteit maar het actief participeren binnen een proces. Dit kan bijvoorbeeld door de leerlingenraad, het Eco-team, bij de gemeente, vrijwilligerswerk. Het draait hier dus om participatie en hierin heeft de school de rol om neutraliteit te waarborgen naar de inhoud.

Om dit een betekenisvolle plek in het onderwijsaanbod van het Eckartcollege te geven kunnen de volgende vragen worden gesteld:

- ✓ Hoe gaan docenten hier (voor zich)zelf mee om?
- ✓ Hoe gaan docenten hier met hun leerlingen tijdens de les mee om?
- ✓ Worden leerlingen gestimuleerd om actief deel te nemen aan het democratische proces en om hun stem te laten horen? Zo ja, op welke manier? Of zo nee, waarom niet?

1 Artikel 2.2. Actief burgerschap en sociale cohesie (a)

Deze vragen kunnen tevens in relatie worden gezien met de eerdere werkwijze op het Eckartcollege van de morele dilemma's. In de toekomst moet aan de hand van burgerschaps- onderwijs aandacht worden besteed aan een didactische werkwijze om leerlingen te stimuleren om goede vragen te stellen en bewuste keuzes te maken.

“Participatie in de letterlijke betekenis wil volgens mij zeggen dat burgers het gevoel hebben dat het politieke spel hen aangaat; dat zij dus niet het gevoel hebben passief op maatregelen te moeten wachten die hun welgezin zijn, maar dat er in het politiek debat rekening met hen wordt gehouden. Want participeren wil in de eerste plaats zeggen: het gevoel hebben ergens toe te behoren en, preciezer gezegd, het gevoel hebben het recht te hebben om rechten te hebben.”

– Franse politiek filosoof Claude Lefort (1924 – 2010)

Waarom burgerschap aan de hand van de drie belevingswerelden?

De reden waarom burgerschap volgens Loobuyk (2022, p. 50) in Nederland relevant is, komt doordat mensen in Nederland weinig binding hebben met het land Nederland, waardoor we weinig/minder participatie hebben. Het mist Nederlanders een identiteit die ons verenigt. Het stimuleren van participatie kan zorgen voor een gevoel van identiteit en een gevoel van trots om de Nederlandse identiteit te hebben. Daarbij kunnen de volgende vragen worden gesteld: Wat is de Nederlandse identiteit? Wat willen en kunnen we daarin overdragen in het onderwijsaanbod? Hoe creëer je als school en als docent binnen de school een veilige sfeer van sociale cohesie en wat is daarin gewenst?

Ideeën die opkomen bij Nederlandse identiteit zijn:

- ✓ (culturele) diversiteit
- ✓ De geschiedenis en ontwikkeling van Nederland: omgaan met het Nederland van vroeger
- ✓ Direct zijn in communicatie
- ✓ Het staan voor mensenrechten, democratie en de Nederlandse rechtsstaat
- ✓ Individualisme
- ✓ Kapitalisme
- ✓ Groen en natuur
- ✓ Plat landschap
- ✓ Duurzaamheid (of juist niet)
- ✓ Omgaan met maatschappelijke problemen en grote incidenten
- ✓ Etc.

In Nederland leven we met heel veel verschillende mensen, met verschillende overtuigingen, afkomsten, religies, normen, waarden en culturen. Dit maakt dat niet iedereen zich Nederlander voelt. Dat kan betekenen dat er leerlingen zijn die zich niet kunnen vinden in het deel Lidmaatschap, waarbij aandacht wordt besteed aan wie je bent en tot welke groep je behoort. Dit maakt dat het een grotere uitdaging wordt om iets te participeren in de maatschappij. Of een leerling kan in zijn/haar ogen wel participeren, maar niet op de manier waarop men er vanuit gaat. Ook kunnen de verschillende afkomsten culturen, religies, overtuigingen, normen, waarden en culturen met elkaar botsen.

In het aanbod van het burgerschapsonderwijs moet rekening gehouden worden met de verschillen tussen leerlingen en wie ze zijn. Leerlingen kunnen hun eigen visie ontwikkelen op het lidmaatschap als Nederlander of als mens in het land Nederland, zodat ze op hun eigen manier kunnen participeren in de maatschappij. De verschillende visies en leefwijzen van leerlingen kunnen zorgen voor meer bewustwording over (culturele) diversiteit. Dit draagt bij aan burgerschapsonderwijs.

Poster in de school

Deze poster voor burgerschapsonderwijs hangt in alle schoolgebouwen, in beknopte versie en geformuleerd in begrijpelijke taal voor leerlingen.

Bronvermelding

1. Expertisepunt burgerschap. (2022). Wet- en regelgeving. Op 21 juni 2022 verkregen van: <https://www.expertisepuntburgerschap.nl/voortgezet-onderwijs/beleid-en-regelgeving/wet-regelgeving/>
2. Loobuyk, Patrick. (2022, pagina 22.). Burgerschap. Politiek-filosofische perspectieven. Natuurrecht, sociaal contract, stemrecht. Amsterdam: Boom.
3. Loobuyk, Patrick. (2022, pagina 50.). Burgerschap. Politiek-filosofische perspectieven. Diversiteit en globalisering. Amsterdam: Boom.
4. Map out (2023). Interview met: Niels van de Ven. Op 21 juni 2023 verkregen van: <https://mapout.nl/interview-met-niels-van-de-ven/>
5. Natuurrecht, sociaal contract, stemrecht, (Patrick Loobuyck 2022 pagina 22)